

KÁRPÁTI LAPOK

Magyarországi Kárpát turistaegyesületek kiadványa

A turistaság, a honismeret, a természetvédelem terjesztésére

Kiadó, szerkesztő: Nagy Péter (peter.nagi@t-online.hu)

Mályi József fotós beszámolója:

Múlt és jelen

a Vaskapu túráimban

Múlt és jelen a Vaskapu túráiban

2021. augusztus 9-14.

Barátaimmal évek óta készültünk arra, hogy kenekkel vagy kajakokkal végig evezzünk a Vaskapu szorosokban. Valahogy csak halogattuk az indulást csak halogattuk. Egyszer csak jött egy szikra és nekünk azonnal indulnunk kellett. Magunk mögött hagytunk csapot-papot és mentünk.

A Kerékbár előtti indulás

Négyen indultunk el Zebegényből a Kerékbár elől. Egy szegény autó tetejére erősítettünk fel két kenut. Egy kétszemélyest és egy hármast abban a reményben, hogy Galambóc városáig ott is maradnak. A spaniferek kitarítottak, szerencsésen megérkeztünk **Galambócra**, ahol élénk víziélet fogadott. Itt a Duna a Vaskapu I. vízerőmű visszaduzzasztása miatt hatalmas tóvá szélesedik, annyi vitorlás cikázott a vízen, mint jó időben a Balatonon.

Társaink közül ketten visszaültek a kocsiba és meg sem álltak a Vaskapu aljáig, a szerb oldalon található **Kladovóig**. Ott éjszakáztak, majd egy hajnali menetrendszerinti buszjáratral visszatértek Galambócra.

Szerbiai autós pihenőben

Élet a galambóci strandon

Ezt az epizódot azért írtam le, mert meglepett, hogy a szerb oldalon a Vaskapuban menetrend szerinti buszközlekedés van. Egyébként a vár mögött a hegyet átfúrva nagy kamionforgalommal is számolva a várat kike-

Pihenő a galambóci strandon

rülendő közúti alagutat építettek. Sajnos a szerb oldalon megnövekedett a forgalom, ezért kissé veszélyessé vált a túrákerékpározás a Duna jobb partján.

Vízre szálltunk. Lehetett volna egyenesen a felújított Galambóc vára felé eveznünk, de inkább közlelről szerettük volna látni az egykor rettegett Babakáj (Nagyapó) sziklát és a bal parton újjáépülő László várát. Keresztülevestünk Ó-Moldova szigetén, amely mélyen a víz alatt alusza örök álmát. Vigyáznunk kellett viszont, mert a vízből még mindig itt-ott kiállott néhány facsonk.

Galambóc vára tövébe egy modern üvegkalitkát – látogatóközpontot építettek. Remélem, hogy a XIX. századi Vaskapu-szabályozásról is találhatunk ott dokumentumokat, fotókat.

A Babakáj megkerülésével befordultuk abba a folyósóba, amitől a pontosan ötven éve átadott

Korai indulás a Vaskapuba

Vaskapu I. vízerőmű átadása előtt még rettegettek a hajóskapitányok, vagy éppen büszkén futottak bele, tudásukat újra és újra próbára téve.

Most szép csendesen csorogtunk lefele a folyamkilométer táblákat pontosan jegyezve. Nem akartunk kihagyni egyetlen általunk már ismert emléktáblát, természetes vagy éppen épített te-reptárgyat, ami a Vaskapu évezredes történetéről mesélne. Nem akartunk kihagyni olyan pontokat sem, amiket még ugyan nem ismertünk, de árulkodó jelet küldhetnek nekünk a XIX. század második felében itt, ezen a szakaszon végzett Vaskapu-szabályozási munkákról. Mert azt tudtuk, hogy négy római császár nevéhez kötötteen hosszú-hosszú római hadiút épült a jobb

Az első kikötés

partok mentén. Azt is tudtuk, hogy Széchenyi István gróf Vásárhelyi Pál vízépítő mérnök segítségével a XIX. század első felében a szűkebb értelemben vett Vaskapuban Orsova és Síp szerb település közötti szakaszon gigászi munkát végzett, majd a bal partokon áruszállításra alkalmas 122 km hosszú utat építtetett. De azt már kevésbé tudtuk, hogy mi oka lehetett annak, hogy a Vaskapu felső szakaszán itt-ott, Gospodin vir közelében (a jobbparton) négy római császártábla is található, a bal parton pedig még a románok is meghagyták az 1890-ben kezdődő folyamatszabályozási munkáknak emléket állító un. Baross-Szapary táblát. Tehát, a bal partok mentét kerestük az Alibég nevű kompakt sziklafal tövében, az 1036-os fkm-nél még a vízről

Egy kis pihenő a csendes vízen

is jól látható 10 x 7 méteres táblát. Lassú vízen tovább csorogva, a szerb oldalon *Dobra nevű falu határában álltunk meg éjszakára*. Szemben velünk a túlsó parton Berzesca, Drenkova falvak találhatók, amelyek hajdanán fontos áru átrakóhelyek voltak.

Másnap tovább indulva, árgus szemekkel kutattuk a jobb oldalról érkező sziklasarkantyút. Valahol arrafelé keresendő Gospodin vir. Közelve a szükülethez, Bivoli névvel illetett „úszó bivalyokra” lettünk figyelmesek. Valójában egy vízben álló egykori erődítmény romjait láttuk. Vele szemben már Gospodin vir közúti alagúttal átdöfött, alaposan lefaragott mészkősarkantyúját kerültük. Biztos, hogy itt nagy munkák folytak! A négy római császár Tiberius, Vespasianus, Domitianus és Traianus emléktábláját a víz felől hiába kerestük és még valami csapást vagy ösvényt se láttunk a part felől fölfelé kapaszkodni! Lehetséges, hogy a négy táblácska a felső autótű mentén található elszórtan.

Kicsit lejjebb láttuk, hogy Dojke gyönyörű rétegződéses sziklapadja hogyan csúszik bele a Duna-ba. Ha egy kicsivel korábban, teszem azt egy-két millió évvel ezelőtt jártunk volna ezen a vidéken, talán még azt is láthattuk volna, hogy hogyan választja el túlsó parton lévő társától a Duna.

Hogy ha ennek a vidéknek térképére tekintünk, egy szép nagy „V” betűt láthatunk. A nyugati szára a Felső Klisszura, a keleti szára pedig az Alsó-Klisszura. Hasonló „V” formát láthatunk a mi kis Dunakanyarunk rajzolatában is. A Felső-Klisszurában („elhagyva Zebegényt”) folytatva az utunkat a bal oldalon feltűnik egy jellegzetes hegycsúcs, a Trescovac (875 m). Már akkor felfigyeltem rá, amikor három túratársammal 2015 szeptemberében erre jártunk. Akkor még nem sejtettem, hogy szemközt vele a Duna

Ritka pillanat, mikor Péterék mögöttünk eveznek

Ritka pillanat, mikor Péterék látótávolságon belül eveznek

A vízről jól észrevehető horgásztanya kiváló pihenőhely volt számunkra

serb oldalán, néhány lépéssel alattunk a lepenski vir-i őskori, mezolitikus archeológiai leleteket bemutató látogatóközpont található. A leletek jelentősége a „fantasztikus” jelzővel illetendő. Most a víz felől kerestünk feljáratot a kiállítás-hoz, de nem találtunk. A főútról vezet le egy kis sétány a múzeumhoz. Érdeemes utána olvasni az interneten és ha arra visz az utunk, akkor egy kis időre megállnunk Lepenski vir-nél. A Dunának kb. 1004. fkm-nél található.

Kis hajóink úsztak tovább. Lassan megközelítettük a Duna 1000. folyamkilométer jelzőtábláját. A táblácskát a balparton helyeztük el, de mi inkább a jobb partot figyeltük. A Grében-hegyfok sarkantyúját kerültük. Egykoron a Grében sarkantyúja mélyen benyúlt a Duna medrébe. A Vaskapu-szabályozási munkák között ez a táj tanúja volt az egyik a legtöbb sziklakirobbantó munkáknak. A szűk sziklakapu után a meder kiszélesedett, a víz laposabban futott tovább, csakhogy a nagy vágta után a hajósokat a meder közepéből kiágaskodó Vrány (Vranik) sziklaszirt egy perc pihenést nem adva leckéztette tovább. Valahogyan az ezredik fkm. és a Vaskapu egyik legnagyobb zuhatagos akadály a itt találkozott egymással. Az előbbi fiktív jelenség, hiszen a pl. a Dunadeltában folyó folyószabályozások miatt a felső szakaszok kilométer számítása mindig változó. A sarkantyú és a zuhatag valós probléma volt.

A sziklakapu után a folyó hatalmas tóvá kiszélesedik. A szerb neve: Đerdapsko jezero. Némelyek szerint az itt elterülő Osztrovo sziget lehetett Jókai Mór Az aranyember-ének a Senki-szigete. Mások, a többségi vélemény szerint Ada Kaleh. Szerintem pedig Ó-Moldova... Mára már úgyis mindegy. Elnyelte őket a XX. század.

Az itteni Dunakanyar legdélebbi szakaszán, a román oldalon található egy régi török őrház romjai. A szerb oldalon Donji Milanovac település előtt hajókáztunk el. Előttünk „szétágazott” a Duna! Elindult északra és elindult délre. Vajon melyik ágán evezünk tovább? Nyilván északra fordultunk. Mindenesetre, távolról meglátva

Kikötés Dobra település határában

Reggeli tábori kényelem, reggeli kávézás

a Porečka-patak felduzzadt, bővizű torkolatát egy pillanatra felmerült bennünk a kérdés. Itt a patak torkolata közelében lehetett-e a következő hatalmas probléma, a hírhedt Juc-zuhatak? Rövid szakaszon közel 3 és fél métert! zuhant alá a folyó.

Finom, lágy vizeken, de már alaposan elfáradva fordultunk be az Alsó Klisszurába. Innentől kezdve kb. 25 km-t evezünk északkelet, a Kazán-szorosok, Ogradena – Óasszonyrért felé, vagyis a mi kis „Nagymarosunk” felé. A Felső – és az Alsó Klisszura „V” betűt formázó ágában hajókázva, többször kerestünk kapcsolódási pontokat a mi Dunakanyarunk helyszíneivel.

Már a kanyarban megpillantottuk a távoli Nagy-Kazán-szorost őrző Veliki Štrbac jellegzetes sziklaormát. A hosszú nap után nem sokkal

a nagy kanyar után a szerb oldalon egy horgásztanyán táboroztunk le. Hamarosan a szomszéd tanyáról előkerült egy jóember. A találkozásunkból mindjárt pálinkázás lett – mint rendszeren... Feltölthették nála az ivóvizes kannáinkat és még jóízű paradicsomot is kaptunk tőle.

A harmadik túranapra esett a két Kazán-szoros látogatása. Izgalommal vártuk a híres-hírhedt Kazánokkal a találkozást. A víz csendes volt, a Nap békésen kapaszkodott fölénk. Semmi jelét nem láttuk a szoros rémének a Kossava (erős, viharos szél) érkezésének.

Lassan egyre nagyobbak lettek körülöttünk a hegyek. A Nagy-Kazán szája távra, egyre hívogatott. Csak óvatosan, mert előbb húzott el mellettünk egy hatalmas szállodahajó az A' Rosa Riva és azonnal bekapta őt. A balpart, a Cracu Turcului sziklasarkantyúja felé húztunk, mert ott a 973.3 folyamkilométert kerestük, pontosabban az azon a ponton nem rég felállított 600 kilós rozsdamentes Széchenyi-táblát. Alattunk kb. 30 méter mélységben alszik Széchenyi talán legnagyobb műve a Széchenyi út és az ő emlékére sziklafalba véssett kőtábla. Az újabb emléktáblát a Magyar Hajózásért Egyesület állította 2017-ben.

Tovább hajókázva a baloldalon nagy barlangnyílásnál, a Ponicsova barlangnál kis motoroshajók várakoztak bebocsátásra. Ugyanis a turistákat néhány méterre behajóztatják a barlangba, majd

Táborhelyünk a Kazán-szorosok előtt. Itt pálinkáztunk a szomszédal

Ponicsova barlangban sétáltunk

tovaberregnek északkelet felé, hogy Traianus tábláját is megmutathassák a fizető vendégeiknek. Széchenyi táblájának látogatása nem szerepel a programjukban. Mi is kíváncsiak voltunk a barlangra. Ezért bevezetünk addig, amíg csak tudtunk. Dezsény Zoli barátunk az egyik fiával valamikor itt táborozott egy kenu túrája alkalmával.

Ponicsova után következett volna a Veteráni bg. látogatása, de itt már akkora volt a jövés-menés, hogy inkább tovább lapátoltunk. Csendes vízen kisiskolások módjára igyekeztük a motoros hajósok által keltett hullámokat merőlegesen a hullámokra fordulva fogadni. Egy idő után annyian jöttek-mentek mindenhol, hogy már nem tudtuk kezelni őket. Beletörődve bukdácsolunk rajtuk és talán már élvezni is kezdtük a nemkívánt hullámvasutat. Csakhogy a Kossava is beköszönt hozzánk a Nagy-Kazán-szorosba. A fényképezéssel felhagytam, mert ekkor már a felborulásunk ellen küzdöttünk. A folyó egyre szűkült. Legszűkebb részén 150 méter széles. Itt a szél, a szél, a szemtelen bolond szél többször pajkos játékosággal körbe-körbe forgatott és vígan visított boszúságunkon. Mi már attól tartottunk, hogy ez így lesz mindaddig, amíg el nem áll. A meredek sziklafalak között menedéket találni reménytelen volt, ezért amilyen gyorsan csak tudtunk, kimenekültünk a dunatölgyesi (Dubova) öbölbe. Vártunk egy keveset, majd célba vettük a Kis-Kazán bejáratát remélve, hogy arrafelé a Kossava kegyesebb lesz hozzánk. Hát nem lett kegyesebb. Sőt még egy

kis vizet is lapátolt a hajóinkba. Kezdtett a helyzetünk komolyabbá válni, de mégsem akadályozott meg abban, hogy a Kis-Kazán-szoros kijáratában a szerb oldalon található Traianus császár tábláját megkeressük és ami lényeg, le ne fotózzam.

Szerettünk volna Tekijáig eljutni, de a helyzetünk egyre veszélyesebbé vált, ezért Duna-orbággal (Eşelnița) szemben a szerb partokon egy elhagyott horgásztanyán táboroztunk le. Tekijánál a térkép egy kempinget mutat. Amikor az élelmiszerkészleteinket feltöltendő besétáltunk a kis városkába, örültünk, hogy a zajos kempinget elkerültük.

Egy négy fős – hatvanon túli – baráti társaság egy nap késéssel követett minket. Később mesélték, hogy őket a viharos szél Donji Milanovac-nál kapta el. Bár nálunk sokkal tapasztaltabbak, jártasabbak voltak kenutúrázás terén mégis nagyon-nagyon féltek a háborgó víz közepén. Hajóik a rajtuk átcsapódó hullámok miatt majdnem megteltek vízzel, elmerülés fenyegette őket.

Reggelre a nagy szél jócskán alábbhagyott.

Utolsó túranapunkon elhajózáztunk a régi-új Orsova, az Orsovai-öböl és a Mehádia hegység Dunáig lenyúló utolsó tagjának, az Allion-nak lába előtt és befordultunk arra a délkeleti szakaszra, amely a szűkebb értelemben vett, vadvízi, erősen zuhatagos Vaskaput jelentette. Ez Orsovától, pontosabban Ada Kaleh kis szigettől 3 km-rel

Kikötés Dunatölgyesnél

Továbbhaladást engedélyező jelzésre várva

Udvariasan megvárjuk, míg a Nestroy átsiklik a második zsilipkamrába

lejjebből kezdődött és Síp nevű szerb településig tartott a 951 és a 942 folyamkilométerek között. Ezen a rövid szakaszon volt olyan két és fél kilométeres betét, ahol a folyó 760 cm-t zúgott sziklatüskék között lefelé. Még sporthajósoknak is kihívás az ilyen vadvizes rész. Ennek a résznek kezdeti megszelídítése Gróf Széchenyi István és Vásárhelyi Pál vízépítő mérnök nevéhez fűződik. A szerb partok közelében robbantásokkal és egyéb munkálatokkal kerülőcsatornát alakítottak ki. Jókai Mór ezt a részt írja le igen látványosan az Aranyember regényének első 25-28 oldalán.

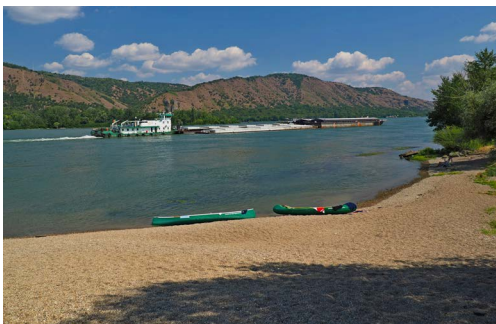
Kényelmesen eveztünk lefelé a megszelídített folyón. A széles Dunában inkább azt próbáltuk kislabizálni, hogy egykoron vajon hol helyezkedhetett el Ada Kaleh, hol fordulhatott a Kárpátok felé a

régi magyar határ? Mivel már jártam azt a részt, jól tudtam, hogy két patak torkollik a Dunába viszonylag egymáshoz közel. A baloldali a Bahna-patak, a jobboldali a Vodița. A két patak között állhatott egykor Vărciorova-i magyar-román-szerb hármás határőrs. Mindkét torkolatot közúti és vasúti híd íveli át. Távolról emeletes hídnak látszanak.

A teljes vízerőmű látható Síp fölött Karatas-nál

Hátunk mögött feltűnt egy hatalmas uszályhajó. Igyekeztünk vele lépést tartani, hogy együtt zsilipelhessünk. Ki tudja mikor jön még egy? Két kicsi kenuért nem fognak liftezni a vízlépcsősök. Az uszály gyors volt, lemaradtunk. Azonban kb. 6 km-re az erőműtől megállt, leborgonyzott. Beértük, leelőztük. A *Vaskapu I.* vízerőmű előtt megálltunk mi is. A forgalomirányító lámpa pirosan világított. Vártunk. Egy

Az uszály, mellyel versenyt rohantunk a zsiliphez. Mi győztünk. De a pihenőben újra találkoztunk

ember kijött a gát tetején és türelemre intett minket. Örültünk, hogy észrevettek minket és nem zavartak el, számoltak velünk is.

Lassan beúszott egy svájci szállodahajó, a Nestroy Basel. Együtt hajókáztunk be a zsilipkamrába. Elöl a nagy hajó, utána mi. Hátunk mögött a zsilipkapu komótosan emelkedett, majd mi süllyedni kezdtünk. Elgondoltam, hogy 30 méter vízoszlop lesz majd fölöttünk. Mi lenne, ha a zsilip nem bírná a víz tömegét megtartani. Kb. 13-15 métert süllyedhettünk, amikor előttünk kinyílt egy másik kapu, a második zsilipkamrának sok-soktonnás nehéz kapuja. Megnyugodtam, hogy „csak” 13-15 méternyi vízoszloppal kellett megküzdenie az előbbinek. Újabb süllyedés, majd befelé kettényílt a legelső zsilipkapu. Feltárukt előttünk egy újabb világ. A zsilipkapu bezárult mögöttünk s mi evezhettünk tovább. Feltárukt előttünk egy újabb világ, ahol már természetesebb folyóra számíthattunk.

Hamarosan elértük *Kladovo*-t, ahol a kocsink várt ránk. A két kenu fel a kocsiira, spanifer és vissza a vízlépcső alá *Karataš* szerb település határába a Duna partjára. Éjszaka csodálatos kilátásban láthattuk a vízerőmű-monstrumot.

Túratársaim voltak a Vaskapuban: *Paulisinecz Kata*, *Victor Mónika* és *Wetzl Péter*. Köszönet Nekik, hogy ezen a nagyon szép víztúrán együtt lehettünk.

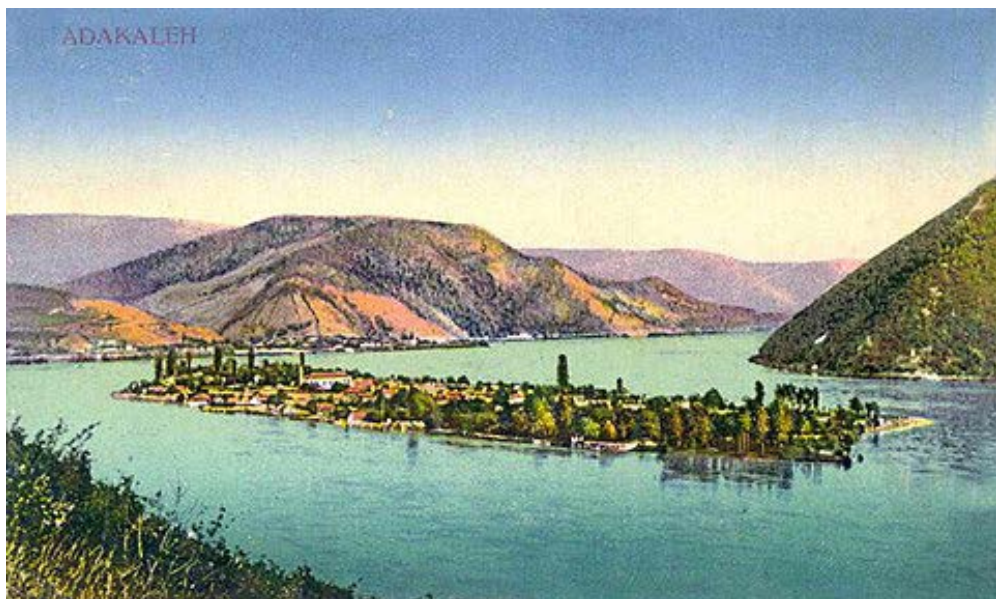
Az erőmű alatti szerb pihenő
Karatas határában

Farkas Péter a Turisták Lapja 17. évfolyam 1905. április-augusztus 4-8. szám 115-117. oldalakon találta az alábbi írást, amit eredeti helyesírással közlünk.

Ada-Kaleh

Orsovától körülbelül két kilométernyi távolságban a Duna hömpölygő habjaiból egy kis sziget emelkedik ki : Ada-Kaleh. Már a hajón emlegették az utasok, a kik Orsováig utaztak, hogy „megnézzük Ada-Kaleh szigetét”. És én azt hiszem, hogy nincsen az öreg Dunának szebb és érdekesebb nevezetessége a Fekete erdőtől a Fekete tengerig, a mely jobban felcsigázná az ember fantáziáját és érdeklődését mint e kis sziget. Ennek pedig oka az, hogy törökök laknak rajta. Talán száz lelket is alig tesznek ki és itt élnek elszakadva távoli hazájuktól, testvéreiktől, nemzetüktől, körülvéve idegen és többnyire ellenséges érzelmű népek által.

Hajónk, melyen Pestről két napja jövünk, könnyedén siklik a Duna hullámai felett el, a melynek felületét felszántják a zakatoló kerekék; hosszú bodros, tarajos sáv húzódik hajónk után és villa alakban ketté válva hömpölyögnek a habok a part felé, a melynek szikláin felcsapódva millió és millió kristálycseppben hullanak vissza a mélybe. Kijutottunk a Kazán-szoros veszélyes szikláinak közül, melyek tanúi valának Traján merész harcosainak és a Duna medréből kiemelkedő hegyóriások közül, előttünk sík vidék terül el, a melynek partján hosszan elnyúlva fekszik Orsova. A város mellett lassú bodros füstkarikákat eregetve indulásra készen egy hajó horgonyzik, a melyről a társaság rögtön kisüti, hogy magyar hajó. A látszóvek serege a hajóról most a kikötő felé irányul, a hol a közeledő hajó láttára élénk sürgés-forgás uralkodik. De nem marad el ez nálunk sem, mert mihelyt a hajó meglassítja menetét, a sok utas siet rendbeszedni holmiját, hogy rendben hagyhassa el a hajót. Végre hajónk kikötött, egymás után siet a sok utas kifelé, a hol hordárok kapdossák el kezükből a paksamétát, majd a kocsisok kerülnek előre, kik közül nem egy négyféle nyelven is ajánlhatja magát.

Egy festett régi kép a néhai Ada Kaleh-ről (forrás: Internet)

Ezen a térképen még jól látható a Cserna-patak torkolata, a régi Orsova, Nagyzsupány, Ada Kaleh, a Mehádia-hegység Allion sarkantyúja és a láb tövénél a folyóban egy hatalmas örvénylés rajzolata. A magyar határ Ada Kaleh alatt indult el a Kárpátok végtelen gerincújtára

De ez csak egyik érdekes mozzanata az orsovai parti életnek, mert alig tisztul némileg a tér, a parton heverő csónakok mellett sajátságos alakokat lehet észrevenni. Szokatlan öltözetük, szögletes mozdulataik, naptól barnított komoly arcuk egy más távoli nemzet típusát varázsolja elénk; ezek törökök. Fejüket fez vagy turbán fedi, színes ingjük felett varrott fekete mellényt viselnek és bő szájú, alul megkötött bugyogóban járnak; lábuk többnyire papucsba van bujtatva. Az idősebbek csónakjaik mellett ülnek és némán pipáznak hosszúszerű csibukjaikból, fiatalabbak ellenben torkuk szakadtából kiáltoznak: „Ada-Kaleh! Ada-Kaleh!” Mily ellentét uralkodik itt az öreg és ifjú között: az öregebb nem törődik már sokat a világgal, a zajló élettel és úgy tünt fel előttem, mintha arra gondolna, ha Allah úgy akarja, lesz utasunk, ha nem akarja, akkor meg hiába erőlködünk; a fiatalabb azonban nem törődik az öregekkel, hanem úgy látszik európai szempontból mérlegeli az ügyet, azt tartván, szemesé a világ!

És én azt hiszem, hogy neki van igaza, mert rövid idő múlva a csónakok egymás után hagyják el a partot. Én is megalkudtam az egyik törökkel és rövid idő múlva a Duna csendes habjain siklott tova csónakunk a némán kiemelkedő sziget felé. Mily csendesen haladtunk most itt a széles vizen, a hol sem közelben, sem távolban hullámtörést nem vettünk észre, pedig néhányórával ezelőtt még a Kazán-szorosban siklott tova hajónk és oldalát a közeli sziklákról visszaverődő hullámok fehér tarajai csapkodták meg. Csendesen siklottunk tovább, egy hang sem hallaszott, mert a török evezősök némán mártogatták evezőiket a folyóba ügyet sem vetve a közelben most elhaladó Széchenyi gőzösre, melynek láttára mi felriadtunk és riadó éljenekkel köszöntöttük gőzösünket. Lassan-lassan közeledtünk szigetünk felé, török evezőseink megfeszítették kissé erejüket, hogy gyorsabban haladhassunk. Csodálkozva néztem e tagba szakadt szép szál embereket, kiknek keresete leginkább abból áll nyár derekán, hogy utasokat szállítanak szigetükre. Arczukat és karjaikat barnára sűt a nap izzó heve és a létért éveken keresztül tartó harcz ráncokkal szántotta be komoly arcukat.

Mialatt őket szemléltem, alig vettem észre, hogy már itt vagyunk a szigetnél, a melynek kövekkel kirakott előfokára hatalmas vörös betűkkel volt kifestve: Ada-Kaleh. A kaszánya mellett kötöttünk

ki; t. i. a szigeten osztrák-magyar katonaság van. Előttünk szépen ápoltságos kert terült el, a mely arra mutatott, hogy magyar bakáink nem töltik henyéléssel napjaikat. Keskeny uton haladtunk a sziget belseje felé többnyire romban heverő falak mellett. Ada-Kaleh valaha megerősített vár volt, melyet azonban az orosz-török háborúban kardcsapás nélkül adtak át a törökök. A sziget, mely a román, szerb és magyar határon fekszik, most semleges terület, de osztrák-magyar fenhatóság alatt áll. Az őrzésére kirendelt katonaságot minden három hónapban más század váltja fel. A mostani török gyermek apái várának omlatag falai mellett némán halad el, alig pislant egy-kettőt a folyondárral belepett falakra és kapuboltozatokra. Vajjon tud-e arról, hogy hajdan a mozlim nemzet félholdas lobogója büszkén lengett Buda vár magas fokán, tud-e arról, hogy még Bécs városa is remeggett az ozmán hatalom előtt?

A várfalak közül kiérve a sziget közepére jutottunk, a hol a legélénkebb élet folyt. Itt van a bazar. Az utca mindkét oldalán kereskedő-üzleteket, kávéházakat láttunk. De nem ezekben folyt az élénkség, hanem kint az utcán, melynek mindkét oldalán a falak mellett elhelyezett árúit kínálta a török árus. Többnyire dohánnyal, cukorral, limonádéval, dulcsászával és képes lapokkal kereskedtek. Sajátságos látványt képezett egy-egy ilyen kereskedő, mert ha volt is asztala előtt pad, nem európai módra ült rajta, hanem ázsiai kényelemben keresztbe rakott lábakkal. Kivált az idősebbek voltak ily helyzetben, melyet ők igen jónak találtak. Itt-ott szép nagyszakálú öregeket láttunk, a mint hosszúszerű pipáikból nyugodtan pöfékeltek árúik mellett. Ezek teljesen keleti módra öltözöttek. Nem találtuk azonban sehohsem az öreg Begon Mustafát, a ki 1849-ben Kossuth Lajost a Dunán csolnakján átvitte.

Mikor már eleget láttunk az ada-kalehi kereskedelmi életből, tovább mentünk, hogy bejárjuk a szigetet. Itt már két oldalt kertekkel határolt szűk utcában haladtunk előre. A kert belsejében állott a ház, a melyet azonban alig vehettünk ki a sok gyümölcsfa és felfutó növény miatt. A kertből több helyütt vidám zaj és nevetés hallatszott ki, mi azonban nem akartunk benézni a palánk hasadékaiba, mert kísérőnk előre figyelmeztetett rá, hogy ne tegyünk.

Visszafelé menet betértünk megnézni a mosché, a mozlimok templomát, mely az egész sziget legnagyobb épületei közé tartozik. Emeletes ház és imaterme az emeleten van; minaretje nincs. Felérkezve az emeletre bementünk a moschéba, hol az imam (pap) magyarázta a látogatóknak a falra festett betűk és mondásoknak értelmét. Többnyire a koránból való idézetek voltak azok, de ott díszlett közöttük a távol Konstantinápolyban székelő padisahnak aláírása is. A mosché egyszerűségével jó hatást tett a szemlélőre: falait az annyira ismert arabeszek díszítették és a nagy ablakokon beáramló fény derült világosságot terjesztett el mindenütt. Szemben a bejáratnál állott a szószék, a melyről az imam a korán szavait szokta hirdetni. A bejárat felett emelkedik a kórus, mely két részre van osztva, külön a férfiak, külön a nők számára. A nők számára szolgáló szakasz sűrű léczkerítéssel van elzárva és valóságos kis börtönt alkot.

Megtekintve a kis sziget utolsó nevezetességét, visszatértünk csolnakunkhoz a hol evezőseink már vártak reánk; beszálltunk és elindultunk vissza édes hazánkba. A Dunának erős árja ellen hatalmasan kellett küzdeni, míg partot értünk, mert a ragadó ár folyton magával iparkodott minket szakítani. Evezőseink küzdelme az ár ellen eszembe juttatta azt a küzdelmet, a melyet Ada-Kaleh lakossága folytat a körülfekvő nemzetek ellen, hogy megvédje fáját, nemzetiségét, vallását, nyelvét. Küzd e kis nép, melyet itt a Duna közepén felejtett beteg nemzete és megmenteni soha többé képes nem lesz. De meddig fog tartani a küzdelem? Ki lesz az erősebb?

Nemzedék múlik, nemzedék jön, mely leveti ősei ruháját, megtagadja szokásait, nyelvét, és el fogja hagyni azt az Istent, a kihez napnyugtakor a muezin kétségbe esve kiált: „La ilah, il Allah, va Mahomet resul Allah.”

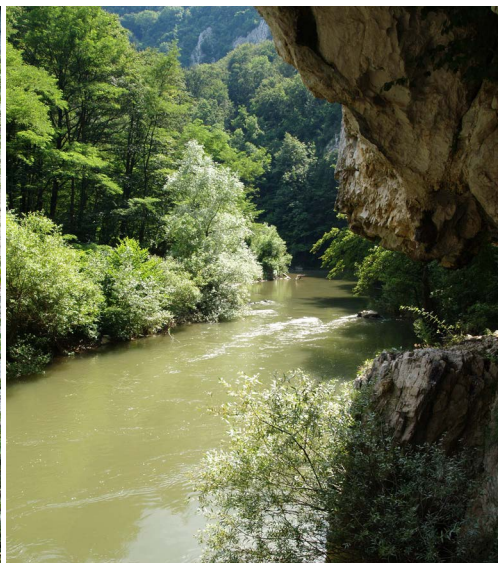
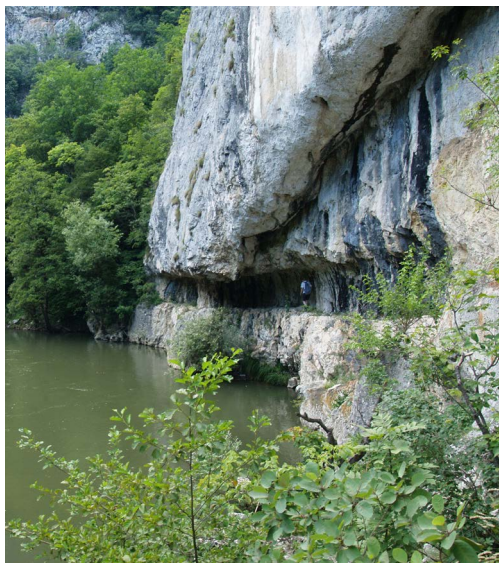
A Vaskapu felső bejáratát Néra-folyó torkolatától, pontosabban Báziás községtől számították

A Vaskapu szurdoksorozatát korábban a Néra folyó torkolatától, Báziás községtől Turnu-Severin-ig (Szörényvárig) számolták 134 km hosszúságban. Széchenyi idejében Báziás fontos átrakóhely volt. Manapság a visszaduzzasztott Duna miatt a szurdok jellege Nérától Galambóc váráig megszűnt, ezért célszerű az „áttörési szakaszt” Galambóc várától, a Galambóci-szurdok bejáratától a Vaskapu I. vízerőműig, közel 100 km hosszúságban számolni.

A Néra folyó a Duna bal oldali mellékfolyója. A Krassó-Szörényi-érchegységben ered, Karánsebestől 30 km-re délnyugatra a Déli-Kárpátokban. Fehértemplomtól (Bela Crkva) 10 km-re délnyugatra torkollik a Dunába. Hossza 126 km, manapság 27 km hosszan Románia és Szerbia határfolyója. A Néra leglátványosabb, leglátogatottabb szakasza a Beuşniţa Nemzeti Park területén lévő Néra-szurdok. Már a rómaiak is ismerték, sziklába gyalogos hadiutat véstettek.

Néra-szurdok bejárata

Túra a Néra-szurdokban. A rómaiak által készített gyalogút jelzett turistaút

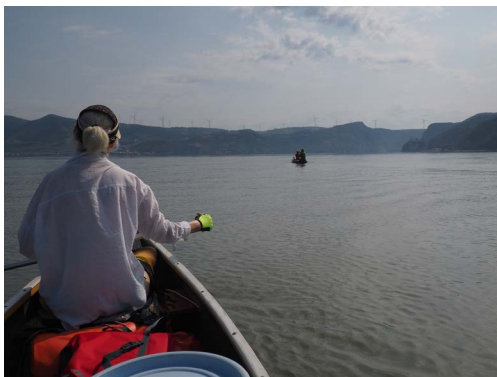
Moldova-sziget a 6167-es számú 1918-ban készült katonai térkép szerint

Északon Ó-Moldova, délkeleten László vára. A Duna vízében, a hajózási útvonal kellős közepéből kiágaskodik az egykor a hajósok réme: a Babakáj (Nagyapó) sziklászirt. László várával szemben a Duna jobb partján Galambóc vára található. Luxemburgi Zsigmond magyar királyunk és német-római császár csatáinak színtere (1428). A mintegy 7 km hosszú sziget egyik elképzelés szerint Jókai Mór regényében a Senki-szigete lehetett.

A Moldova-sziget Vaskapu I. Vízlépcső duzzasztás utáni romjai

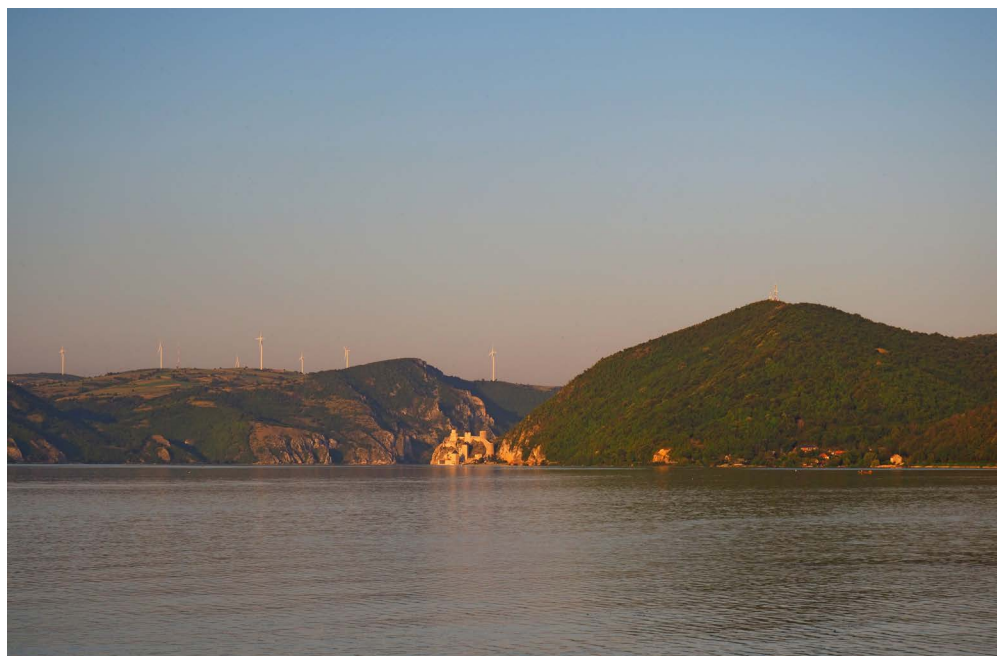
Itt a szélesen elterülő Dunát balról a Kárpátok, jobbról a Balkáni-hegység nyeli el. Hét-nyolc kilométer hosszú, 5-5.5 km széles tó keletkezett. Nyáron olyan víziület zajlik itt, mint a Balatonon. Galambóc községtől áteveztünk Szt. László várához. A románok is várfelújítási projektbe kezdtek.

Indulás a Vaskapuba a galambóci szurdokon át

Nyáron olyan víziélet zajlik itt, mint a Balatonon

A felújított múlt – Galambóc vára – háttérben a modern kor

Galambóci vár 2015-ben felújítás alatt. A tóvá duzzadt Dunában alussza örök álmát a Moldova-sziget. A vár jobb oldali tornyánál a vízben egy fehér pont látható, az a Babakáj sziklaszírt

Galambóc vára. Szemben vele a még romos Szt. László vár

A várból még ötven éve egy gyönyörű szigetet lehetett látni, két oldalán keskeny és veszélyes hajózható folyóval. A baloldali ágban a hajósok számára mintegy figyelmeztető jelként meredt az ég felé a Babakáj sziklaszírt. A Dunán lefelé hajózva igazi próba várta a hajós kapitányokat.

Ennek a vidéknek történeteiből egy vaskos könyvet lehetne írni. Kezdvé a törökökkel vívott csatákról, a dunai hajózás itteni tragikus történetéig. Jókai Mór feledhetetlen *Al-Duna* leírása – *Az aranyember* – kihagyhatatlan olvasmány az idelátogató turisták számára. Nála jobban, lényegretöröbben, szebben, költőiebben senki sem fogalmazta még meg.

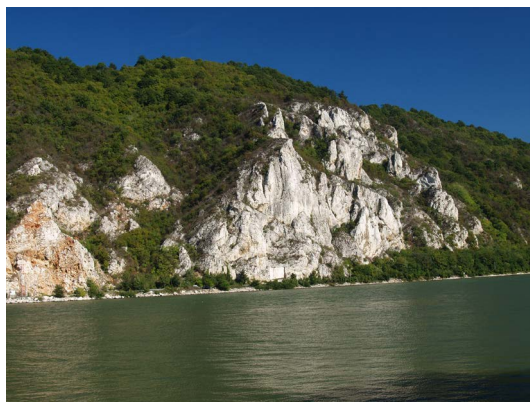

*Előttünk az egykor rettegett
Babakáj – Nagypó – sziklaszirt*

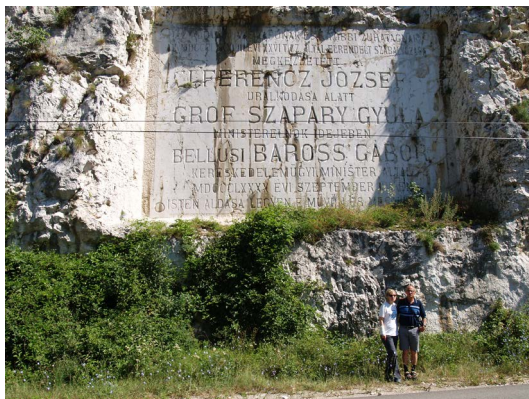
Galambóci szurdok. Itt préselődik vaskarmok közé a büszke, széles, Európa kék szalagja, a Duna

Az első jelentős szűkület. A Duna bal oldalán, az Alibég kompakt sziklafalban (1036 fkm) található az Al-Duna-szabályozási munkálatainak megkezdésének (1890. IX. 15.) emléket állító ún. Baross-Szapary-tábla.

AZ ALDUNAI VASKAPUNAK ÉS A TÖBBI ZUHATAGNAK
AZ MDCCCLXXXVIII ÉVI XXVI T. CZ. ÁLTAL ELRENDELTE SZABÁLYOZÁSA
MEGKEZDETT
I.FERENCZ JÓZSEF
URALKODÁSA ALATT
GRÓF SZAPÁRY GYULA
MINISZTERELNÖK IDEJÉBEN
BELLUSI BAROSS GÁBOR
KERESKEDELEMÜGYI MINISZTER ÁLTAL
MDCCCLXXX ÉVI SZEPTEMBER XV-ÉN.
ISTEN ÁLDÁSA LEGYEN E MŰVÖN ÉS MEGALKOTÓIN

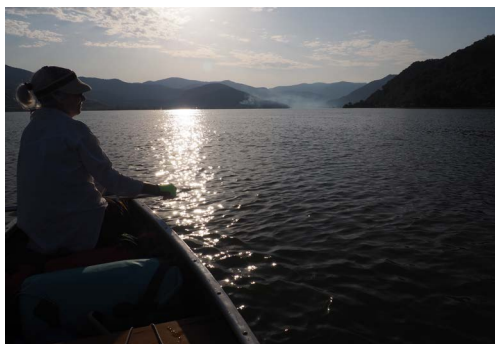

Alibég sziklafal tövében található a Baross-Szapary-tábla

*Méretarányok.
Román oldalon a folyó mellett futó közút
a tábla előtt halad el.
A tábla könnyen megközelíthető*

A víz mélysége lecsökkent. A Sztenka nevű gránitszirt az Al-Duna első komoly hajózási akadály volt. 1900 m hosszú 60 m széles hajóutat robbantottak ki elődeink. Mi már kényelmesen és biztonságosan evezhettünk le a már megszelídített Dunán. Dobrával szemben Drenkovánál (1016 fkm.) szálltak hajóra a Vaskaput jól ismerő hajókalauzok.

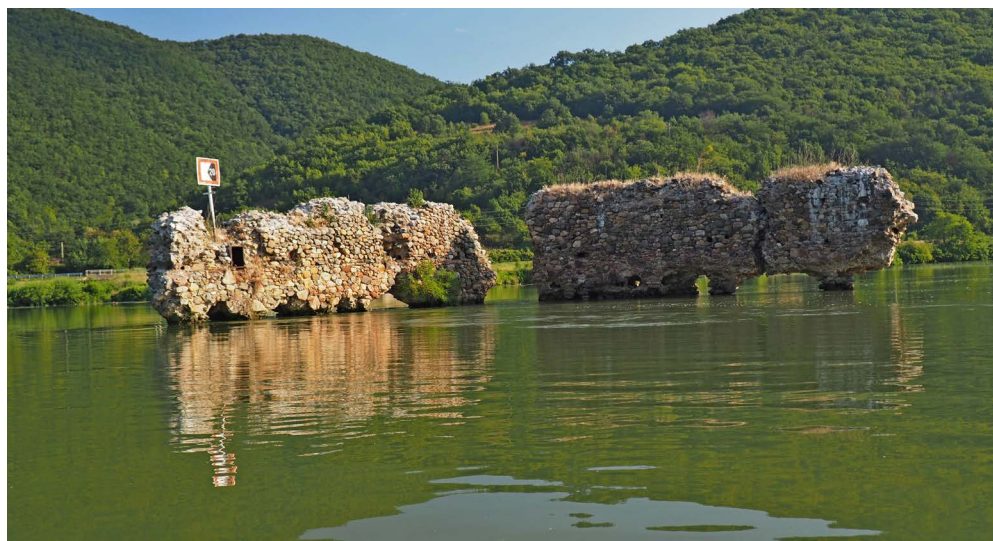

Békésen evezgetünk ott, ahol korábban veszélyes volt hajózni

A Gospodin vir-szurdok Bivoli nevű két úszó, bivalyra emlékeztető sziklapár

Drenkova romjai. Kb. 1015 fkm

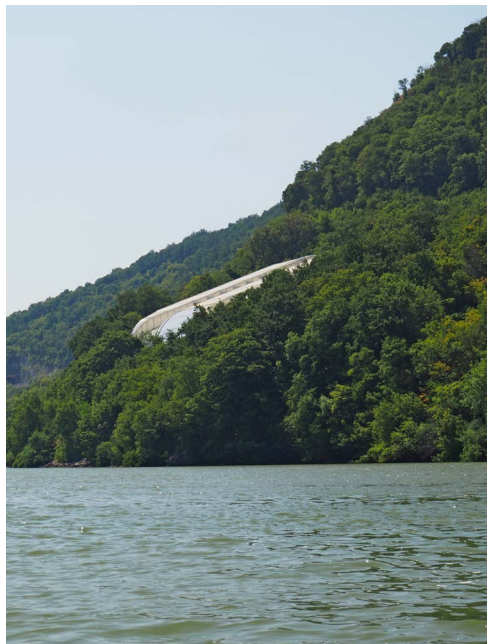
Treskovác-csúcs

A Duna bal oldalán (Almás-hegység) a Copriva 902 m csúcsa, előtte ágaskodik a jellegzetes Trescovac (875 m). Sokan nem tudják, hogy velük szemben a jobb parton a híres Lepenski vir őskori lelőhely látogatóközpontja található.

Lepenski vir látogatóközpont. A folyóról nem megközelíthető. Kb. 1004 fkm

Őskori lelőhely. *„Fontosságát az adja, hogy a mai tudásunk alapján ez az első tudatosan tervezett, szinte urbanisztikus jegyeket is mutató őskori település Európában.”* (Guba Szilvia régész, főmuzeológus, Kubinyi Ferenc Múzeum)

Lepenski vir látogatóközpont. A folyóról nem megközelíthető. Kb. 1004 fkm.
Jellegzetes, halra hasonlító, de embert ábrázoló szobor

A Grében-hegyfok sarkantyúja megcsonkítva. Az ezredik fkm. tábla a bal parton található

Itt a folyómeder alacsony vízálláskor 200 m-re szűkült és a meder közepéből kiálló Vrány (Vranik) szirtjei is nehezítették a hajózást. Erre hajókázva nyugodt vízen, mi csak a folyó 1000. folyamkilométer tábláját kerestük a bal parton. Grében-hegyfok után a folyó hatalmas tóvá szélesedik. A szerbek a Duna ezen szakaszát Đerdapsko jezero-nak nevezik. Innentől kezdve hajdanán, sziklapadok zuhatagjai és örvények sokasága keserítette meg a hajósok életét. Mikor itt még tó nem vala, több kisebb sziget népesítette be ezt a tájat. Városka is állott itt és egy erődítmény. Többek között itt terült el Osztrovo sziget is, mely Jókai Mór Az arany emberében a Senki Szigete lehetett.

Grében-hegy sarkanyúja megcsonkítva. Az 1000. fkm tábla a bal parton található

Tri-Kule három tornyú török őrház romjai. Hátunk mögött a jobb parton Donji Milanovac szerb település készül a turisták fogadására

Tri-Kule Három tornyú török őrház romjai (Castatea Tricule)

Utazás a „V” betű keleti szárában az Alsó Klisszurában

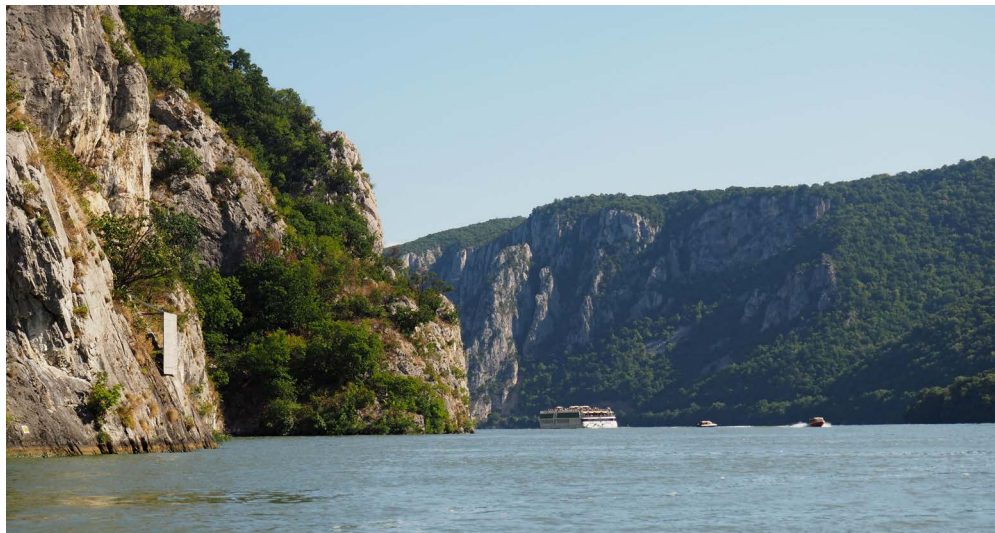
A duzzasztás előtt a jobb oldalról érkező Porecska-patak közelében a mederben a hírhedt Juc-zuhatag (Stromschnelle-Juc) nagy erővel zúdult alá. Esése rövid szakaszon meghaladta a 330 cm/km-t is! Az Alsó Klisszura, vagyis az északkeleti ág közel 25 km hosszúságban, szinte egyenes vonalban halad Óasszonyrét (Ogradena), Mraconia-patak torkolatáig (Decebal szobráig), mint a Kazán-szorosok meghosszabbított kályhacsöve. Milanovác közelében a hegyekben gazdag ezüst és rézbányák találhatók.

A Nagy-Kazán-szoros bejárata

A Rosa Riva szállodahajót elnyelte a Kazán-szoros, és oly sok szívet s szent akaratot...

A Nagy-Kazán-szoros bejáratánál Széchenyi táblája a baloldalon érkező sziklafalon található. Emelte a hálás hajós utókor.

A Rosa Riva szállodahajót elnyeli a Kazán-szoros

Gróf Széchenyi István

Barabás Miklós festménye 1848-ban. Nem csak „utókortisztelettel”, de ámulattal és hálással köszönünk kell Széchenyi István grófnak, annak, aki a saját vagyonát és szinte a teljes életét nem kímélve, a Vaskaput megszelídíteni akarván a dunai gőzhajózás beindításának lelke, motorja volt. A mai vagyonosaink a nyomaiba se léphetnek.

*Gróf Széchenyi István,
Barabás Miklós festménye 1848-ból*

Széchenyi-tábla

Széchenyi-tábla a Duna bal partján, a 973.3 folyamkilométernél.

Az eredeti, Széchenyi út menti hatalmas tábla a duzzasztás után víz alá került. A románok nem adóztak Széchenyi emlékének azzal, hogy tábláját megőrizték az utókornak, pedig ők is sokat köszönhetnek a magyar grófnak. 2018. május 28-án a Magyar Hajózásért Egyesület egy 600 kilós rozsdamentes táblát helyezett ki a hullámsírban nyugvó tábla fölé a Cracu Turcului szikla sarkantyújára a várható legmagasabb vízállás fölé 3 méterre.

A tábla felirata:

SZÉCHENYI
EMLÉKÉNEK
A MAGYAR
MÉRNÖK – ÉS ÉPÍTÉSZ – EGYLET
MDCCCLXXXV.

Újraállította a Magyar Hajózásért Egyesület
2017.

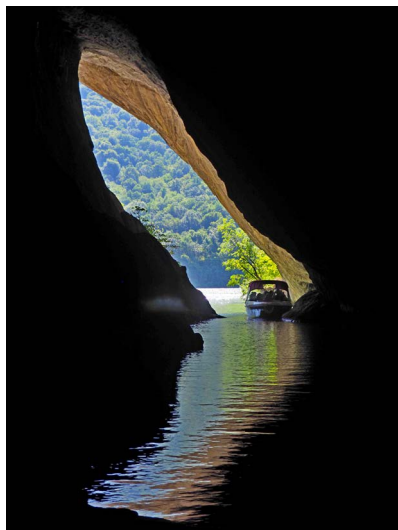

*Széchenyi-tábla a Duna bal partján,
a 973.3 folyamkilométerénél*

Cracu Turcului sarkantyúja

A Ponicsova barlangban hajókézünk

Kenu túra a Nagy-Kazán-szorosban

Balra a meredek sziklafalban található a Veteráni barlang. Nyáron nagy a jövés-ménés erre felé. Motoros csónakokkal szállítják a turisták hadait a barlanghoz, ahol már belépődíjat is fizetniük kell a látogatóknak. Előttünk a Nagy-Kazán-szoros legszűkebb része 150 m széles. A duzzasztás előtt a Duna ezen szakasza örvények sokasága miatt fortyogott, mint a kazán. Amikor a Kazánokat néhanap meglátogatta a Kossava (is), a hajósoknak akkor volt itt aztán igazán haddelhadd!

Alattunk a Nagy-Kazán-szoros

Kirándulás a Nagy-Kazán-szoros baloldali hegyén. A Succaru Mare kb. 250 m magasan emelkedik a víz fölé. A PKE turistái 2010. szeptember 18-án ezen a csúcson helyezték el a Kárpátok Bércein (Nemzetközi) Vándorút első bélyegzőjét. A csúcstról jól látható a Nagy-Kazán-szoros és egyben az egész Vaskapu legszűkebb átjárója. „Hajóvonták találkozása tilos!”

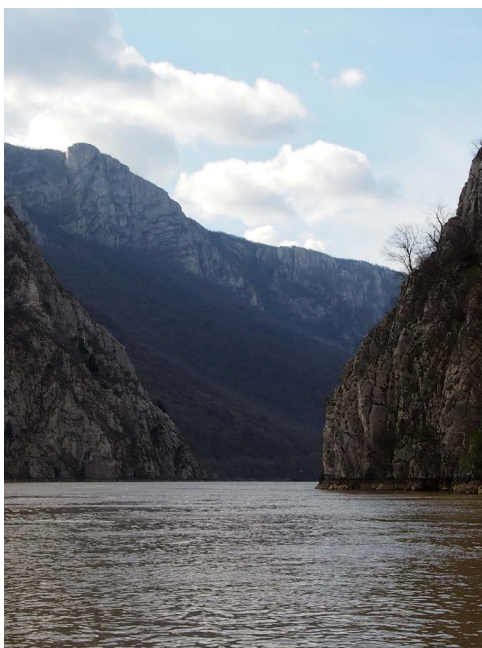
Kirándulás a Nagy-Kazán-szoros baloldali hegyén a Succaru Mare-n. Kb. 250 m magasan emelkedik a víz fölé

Kárpátok Bércein Vándorút első bélyegzőhelye és az angol feliratú bélyegzője a Succaru Mare tetején

A Succaru Mare tetején állva szemközt láthatjuk a Veliki Štrbac (768 m) jellegzetes mészkő ormát. Alattunk a Nagy-Kazán-szoros

Hosszú, sötét folyosó várt az elszánt hajósokra, egy börtönkapu, ahonnan nem volt mindig kiút

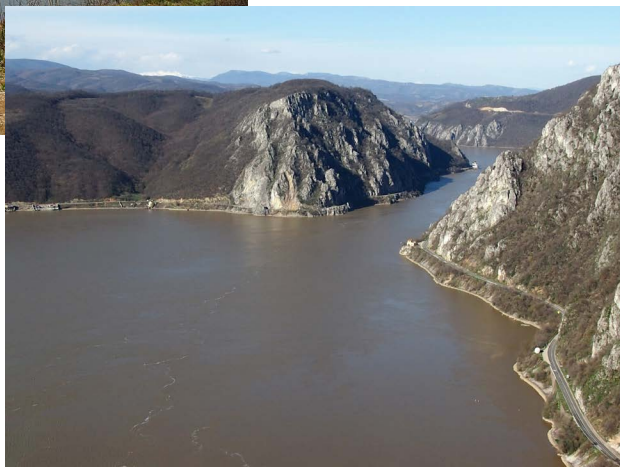

A Succaru Mic-ről jól látható a Nagy-Kazán-szoros

A dunatölgyesi öböl (Dubova) felől a Kis-Kazán-szoros

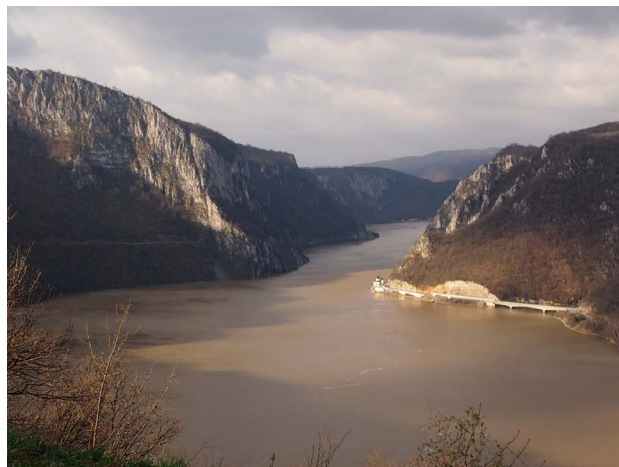

A régi Dunatölgyes – Dubova is a Duna vízében alussza örök álmát. Most a keskeny partszegélyen keres magának menedéket

A Kis-Kazán-szoros. Egykor a hajósok réme volt a hatalmas örvénylések miatt

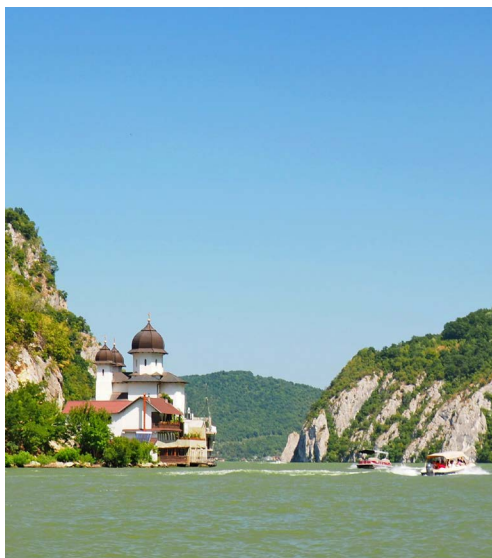
Kis-Kazán-szoros alsó kijárat a kicsi román ortodox templommal

A Vaskapu I. Vízlépcső megépítésekor a szerbek a Miroč-hegység oldalában új közutat építettek a várható vízállás fölé. Az út mentén több parkolót létesítettek olyan pontokra, ahonnan a Duna szorosok jól láthatóak. Ez a fotó egy ilyen pihenőből készült.

*Távolban a Kis-Kazán-szoros alsó kijárata látható.
Jobb parton lévő sarkantyú mögött rejtőzködik a Traianus-tábla.
A kis ortodox templom helyén egykoron jelzőállomás volt*

A Kis-Kazán-szorosban a vízről és a partról egyaránt jól látható román ortodox templom

A Mraconia patak torkolatánál található Decebal sziklaszobra

A román idegenvezetők nagy lelkesedéssel mutogatják a turistáknak, bizonyítandó, hogy ez a föld „emberemlékezet óta” román föld volt. A szobor és a kis templom reméli, hogy míg világ a világ – az is marad. A szobor körül egyre nagyobb bazárváros épül.

*A Mraconia patak torkolatánál található Decebal sziklaszobra.
Körülötte egyre nagyobb bazárváros épül*

Traianus császár táblája

Traianus császár Dácia meghódítása, illetve Decebal legyőzése után nagyszabású, az elődei (Tiberius, Vespasianus és Domitianus császárok) munkáját jócskán túlszárnyaló hadiútépítésbe fogott a Duna jobb partján. A hálás utókor emléktáblát állított, majd a vízlépcső építésekor a szerbek a várható legmagasabb vízállás fölé emelték.

Orsovai öböl

A tóvá duzzadt Cserna-patak torkolata. A Duna több, mint 30 méter magas hullámsírijában alussza örök álmát a régi Orsova. Ma hajójavító üzem és hajótemető. Valahol a vizek mélyén állott az a kicsiny nyolcszögletű mór stílusú kápolna, mely a Szent Korona egykori rejtekhelyének állított emléket.

Új Orsova katolikus templomában található a Szt. Korona emléktáblája

(Moys Zoltán fotói)

Ada Kaleh valahol itt alussza örök álmát a tóvá duzzadt Dunában

Hiába keressük nyomát, nem küld árulkodó jelet magáról. A régi magyar határ a kis szigetet a szerb partok felől kerülve, a Bahna patak torkolata felé vette az irányát és a patak mentén haladt közel 1900 m-t, majd felkapaszkodott a Mehádia vízválasztó gerincére. Magyarország, Románia és Szerbia hármashatárpontja Vârciorova településen (947 fkm) volt. A kicsiny határőr állomás is víz alatt alussza örök álmát. A Vodița-patak torkolatánál egy hatalmas fém kereszt áll. Talán Ada Kaleh-nak, talán a régi határnak, talán mindkettőnek állít emléket. Vodița településnek fontos szerepe volt a Vaskapu szabályozási munkáknál, hiszen a Dunának itt Orsovától Síp szerb községig (951-942 fkm) volt a legveszedelmesebb zuhatagos szakasza.

Ada Kaleh valahol itt a tóvá duzzadt Dunában alussza örök álmát

Ada Kaleh alsó vége a Bahna-patak torkolatáig terjedt. Út Ilovita felé. Régi országhatárunk. A kereszt a Vodita torkolatánál áll, út Manastirea felé a második híd

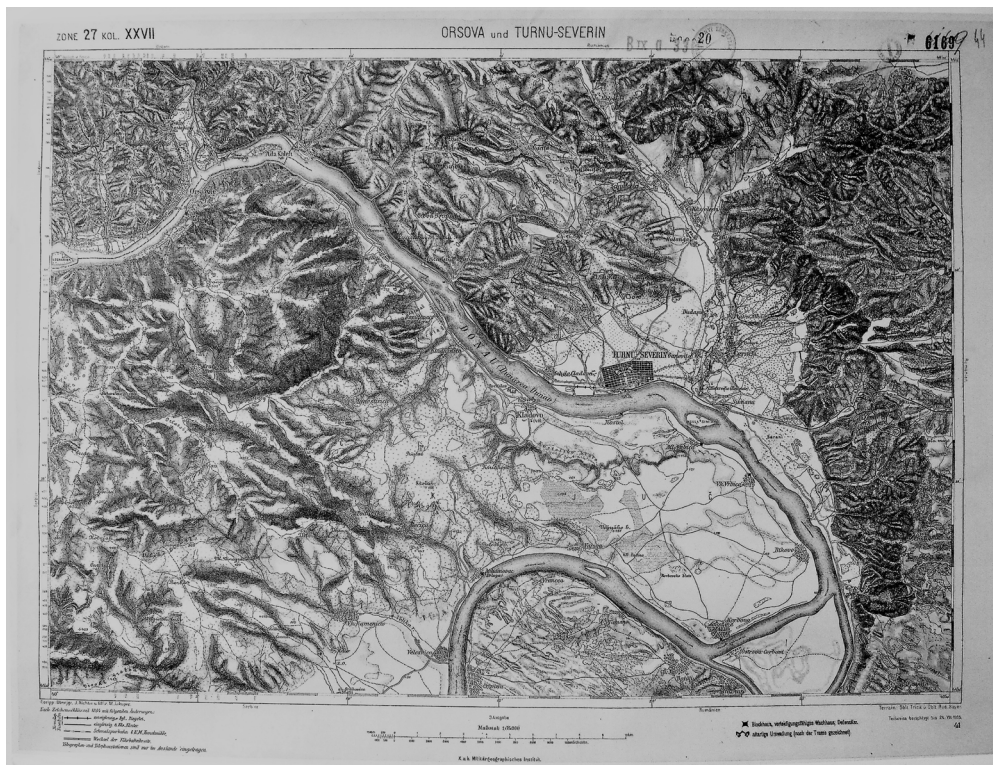
Bahna patak torkolata. Itt kanyarodott a régi magyar határ a Dunáról a Kárpátok felé

Vodita patak torkolata. Ada Kaleh in memoriam kereszt

Orsova und Turnu-Severin 6169-es számú katonai térkép 1915-ből

A Vaskapu-szabályozás legizgalmasabb részét jelöli ez a térkép Ada Kaleh-tól délkelet felé tartó, Orsovától Síp-ig terjedő Duna-szakaszt. Jóka is ezzel az erősen vadvízi, zuhatagos rész bemutatásával kezdti a híres, romantikus kalandregényének hajóüldözéses bevezető epizódját.

Orsova, Ada Kaleh után Síp-nél emelték a Vaskapu I. Vízerőművet, még Szörényvár és Kladovó fölött

Valahol itt a Duna közepén, sziklaszirtek között, vad zúgókon rohant lefelé a tajtékos Duna

Versenyt evezünk a Vaskapu I. Vízerőmű felé igyekvő uszályal, majd a Nestroy Basel svájci szállodahajóval. Vajon ki ér hamarabb a zsilipeléshez? Nem is sejtjük, hogy itt komolyabb csatákat vívtak elárvult hajósok a természet elemeivel, erőivel. Itt a folyó 1000 m-ről hirtelen 600 m-re szűkült és 2,5 km-es szakaszán 760 cm-t rohant le zeg-zugos zuhatagokon. Érdeemes belegondolni, hogy a Duna Budapeستől a Nagy-Kazán-szorosig, mintegy 700 km-en alig esik 20-30 m-t, itt 2,5 km-en 7,5-8 m-t zúdult alá. Még sporthajóval is nagy mutatvány ekkora esésen lejutni. A gyors evezés után sokáig álltunk egyhelyben, míg engedélyt kaptunk „behajókázásra”.

Békésen evezünk az egykor veszedelmes Vaskapuban

Valahol itt a Duna közepén, sziklaszirtek között, vad zúgókon rohant lefelé a tajtékos Duna

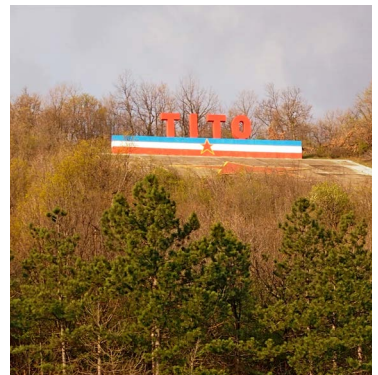
Amikor bezárul egy ajtó mögöttünk, legtöbbször kinyílik előttünk egy másik

A második zsilipkamra

Josip Broz Tito-nak állított emlékmű

A Második Világháború után vízerőmű-lázban égett a világ. Több se kellett Nicolae Ceaușescunak és Josip Broz Titonak! Az Al-Duna Vaskapu zuhatagos szakasza a sok nagyeesű zúgójával és keskeny szorosaival kiváló lehetőség kínálta egy hatalmas vízlépcső megépítésére. A technika fejlődése lehetővé tette egy nagyteljesítményű elektromos energiát is termelő vízerőmű építését. Két legyet egy csapásra. Egész évben biztonságosan hajózható folyót és 2280 MW kapacitású vízerőművet nyertek vele. A román-szerb közös vállalkozás 1964-ben indult. Az erőművet 1972. május 16-án adták át.

Kladovó a vízitúránk végállomása*Traianus hídja Turnu-Severin (Szörényvár) és Kladovo között**Kladovó, kishajó kikötő**Hajóink útrakészen***Búcsú a Dunától Karatasnál**